

Leo Hassler, privatläkare i Luleå,
är medlem i
Tekniska Museets Vänner

SENSOMMARFÄRD 2009

Studiebesöket på den hemliga järnvägstationen, bombsäker och aldrig använd, under Södersjukhuset i Stockholm det missade jag. Men, när Tekniska Museets Vänner for till Närke, då följde vi med, jag och min Birgit och min tvilling Ejda.

Alla de 30 reskamraterna infriade våra förväntningar! Glada och nyfikna, fortfarande vid 89 års ålder, som Rune. Och så kunniga! Gunnar pekade ut Sveriges första järnbro bakom en buske vid Åkers styckebruk.

PATRON GUSTAF

Under ekarna kring herrgården välkomnades vi av Skyllbergs Bruks patron, Gustaf Svensson. I ljuvligaste sensommarväder förde han oss kring sitt gods, sin gröna härliga park och sitt bruk. Så övertygande han talade om ägande och ansvar. Dessutom med reservofficerens röststyrka och den borne estradörens glada skämt och infall.

Jag önskar jag varit med honom och vår gamle vän översten Einar Lyth på kräftskivan förliden lördag. Och att jag fick följa med till Kungliga slottet och avnjuta honom i rollen som kammarherre.

Nåväl, nog så roande att se honom visa dagens produkter, såsom spikar i 1000 olika dimensioner, och en vägbom, som ingen bov kommer förbi.

Vad kunde jag bjuda honom och hans förtjusande döttrar, tillika medarbetare, Maria och Helena? Jo, faktiskt, vid lunchen vi bjöds, då kom Frödings hemska Bergslags-troll ur min mun!

PATRON ARVID

Så enkelt det är att göra cement, visade Arvid Stjernberg på Cementa i Skövde. På ett bord stod en hink med kalksten och några burkar med litet av varje. Det gräddas i ugn, minst 1000 grader, det blir ett riktigt storbak, som pågår i månader och många år. Det behövs bara tre bagare i hela huset. De bakar så det räcker ända upp till min egen stad, Luleå!

I degen kan man lägga litet av varje, som sagt. Det brukar bli ett bildäck var 15:e sekund. Värmer bra och ingen rök blir det, ty förbränningen är alldeles fullständig. Så nu vet jag vart Sveriges överblivna däck tar vägen. Jag har varit litet orolig för den saken. Det rör sig faktiskt om ett däck per invånare och år, berättade Patron Arvid.

Upprymda av vår nya kunskap följde vi med geologen Hans Lindén ut i de ofantliga hallarna. Vi stannade inför en väldig maskin, med grovt ditmålat "1989" intill en krumelur, antydande medsols rotation. Vi ändrade krossens rotationsriktning för 20 år sedan, förklarade Hans.

PATRON BENGT-ARNE

Inte hade jag vetat att det är så roligt och intressant att hämta zink en kilometer ner i berget. Men anrikningsverkets patron, Bengt-Arne Bergström, övertygade mig och alla. Som en veckad gardin, högst 40 meter tjock, men hundratals meter bred, går zinkmalmen ner i djupet i Zinkgruvan, som orten heter. Brytningen har pågått i 150 år, ett dovt muller hördes vid vår kaffestund, då en salva gick. Eller var det som zinkpriset brakat i höjden? Lundin Mining har köpt gruvan i rättan tid!

Gruvmuseet intill visades av stolta män. Mycket hade de att visa efter en skakande tur efter det gamla gruvloket.

PATRON RUNE

Nog har jag sett många museer, men inget så effektivt som Volvos motormuseum i Skövde. Patron Rune Ström, tidigare fabrikschef, påpekade att, trots de dåliga tiderna, så byggs i år en halv miljon motorer i fabriken.

Strax hade han visat halva vår skara genom halva museet medan den andra hälften såg en häftig film; så lät han oss byta roller, så följde gemensam vandring att jag numera känner mig fullt kompetent att ta guida nya besökare. Det rör sig om 20 000 årligen, så Rune kan behöva litet hjälp.

PATRON INGEMAR

En kort färd förde oss till en återuppstånden fabrik – Horns tegelbruk. Stolt visade Patron Ingemar Lorentzon hur ugnen murats upp igen. Femtio ton formad och pressad lera låg väntande i ugnen att brännas till tegelstenar, golvplattor och skivor. Ingen ström, ingen olja går åt, bara tallved, men i väldiga mängder, för att ge de 1000 grader som gör teglet tidlöst.

Paternoster-verket, som hyvlade lera ur sjökanten, hade nu ersatts av en grävmaskin. Men Ingemar mindes åren då han spadade upp leran.

INGEN PATRON

Nej, det fanns ingen patron på Kalklinbanan i Forsby, han försvann nog 1997 då banan stannades. Ett halvt århundrade hade det fört kalksten i 700 hängande ståltunnor de 42 kilometrarna till Köping. Trotjänaren K.G. Källersfors och hans kamrat visade oss brottet och dess banas början.

Överväldigad reciterade jag Heidenstam

Lär mig vörda så och besjunga
hela den stora, ljusa värld,
som står fylld av vingars surr,
ängar och berg och underbara,
ädelte visade människoverk.

VVS-MUSEET I KATRINEHOLM

Ja, det finns ett sådant museum och det visas av erfarna rörkrökare med vit skjorta, svart väst och kubb på huvudet. Så mycket att berätta om sådant som rör oss alla.

Pengar luktar inte, kontrade den romerske kejsaren kritiken då han införde besöksavgift på Roms toaletter. Här fick vi se hur romarna nyttjade möjligheten. Toapapper uppfanns långt senare.

En vandrande toalettstol från Paris 1700-tal fanns avbildad. Ågaren, mer än medellång, bär toalettinken under sin tältliknande kappa, så vid att den även rymmer och helt täcker en kund sittande på hinken.

PS

Var vi bodde? På Adventisternas lägergård Västeräng, med den vackraste gräsmatta Vår Herre skapat, vid Vätterns strand. Husmor Kerstin berättade så fint om samfundet och dess historia, alltifrån 1844 då Yttersta Dagen uteblev.

PS

Vem ordnade allt? Håkan Ljungqvist! Allt fick han att fungera, med någon hjälp av Per Eriksson. Allt hans med, allt smakade gott och kom i rättan tid. En enda minut försenad slutade resan!

PS

Visst är Sverige underbart!